

Instituut voor Publieke Waarden

Zutphenseweg 37 - 7211 EA - EEFDE

Betrekken eigen netwerk

Een handreiking over waarom en hoe het eigen netwerk kan worden betrokken vanuit het perspectief van de jongeren.

Inleiding

Op het moment dat jongeren ouder dan 18 zich melden bij de maatschappelijke opvang lijkt het alsof zij niemand meer kennen. Alsof ze geen netwerk hebben. Zo blijkt uit het Actieprogramma dak- en thuisloze jongeren. Het is van belang dat - waar er een netwerk is en dit netwerk kan bijdragen om het perspectief van jongeren te realiseren - dit netwerk ook wordt ingezet. Daarnaast vraagt dit ook om een andere manier van hulpverlening. Een weg terug naar een fijn thuis, waar dat mogelijk is. Jongeren geven zelf ook aan dat ze dit eigenlijk wel willen. Waarom gebeurt het in de praktijk dan vaak niet?

Een analyse

Elke dag voorkomen vrienden, familie en kennissen van jongeren dat zij op straat komen te staan. Heel goed dat het vaak lukt. Dit gaat niet voor iedereen op. De redenen dat dit niet voor alle jongeren opgaat:

1. **Geen netwerk:** omdat sommige jongeren geen vrienden, familie of kennissen in hun nabije omgeving hebben waar zij een beroep op kunnen doen;
2. **Geen besef:** omdat sommige jongeren niet het besef hebben dat zij mensen om zich heen hebben waar zij een beroep op kunnen doen;
3. **Bezwaard voelen:** omdat sommige jongeren zich bezwaard voelen hulp te vragen aan mensen om zich heen omdat ze hebben geleerd dat ze het alleen moeten doen;
4. **Slechte ervaringen:** omdat sommige jongeren slechte ervaringen hebben met vragen om hulp in het verleden waardoor er wantrouwen ontstaat;
5. **Voorwaarden aan hulp:** omdat er voorwaarden worden gesteld aan het ontvangen van hulp waar ze niet aan kunnen of willen voldoen. Dat geldt voor de professionele hulp als voor het netwerk zelf (hulp is niet onvoorwaardelijk);
6. **Destructief netwerk:** omdat een deel van het bestaande netwerk destructief is, blokkeert dat de route naar het netwerk dat wel zou kunnen bijdragen aan het realiseren van het perspectief.

Als er daadwerkelijk geen netwerk is en of het netwerk destructief is, lijkt het een logisch verhaal. Echter worden **deze twee redenen bijna altijd gebruikt om de overige redenen niet te verkennen.**

Het is niet vanzelfsprekend dat een netwerk wordt gevonden. Laat staan dat het netwerk wordt betrokken bij de hulpvraag. Mocht een netwerk van de jongeren wel worden gevonden, dan wordt het netwerk al snel overbelast. Van het netwerk wordt verwacht dat zij de jongere op alle mogelijke terreinen gaat ondersteunen. Naast een dak boven hun hoofd en een steun en toeverlaat, wordt het netwerk ook geacht de overige zaken op te pakken. Deze situaties ontstaan omdat de sociaal professional primair staat opgesteld voor de jongeren en niet voor het netwerk. Daarnaast staan ze opgesteld voor de situatie waarin jongeren dak- en thuisloos zijn. Dat is door het betrekken van het netwerk opgelost. Ze hebben dan ook geen directe legitimiteit om de jongeren te blijven begeleiden en missen hiervoor simpelweg **handelingsperspectief.**

Omdat het netwerk er in veel van deze situaties volledig alleen voor komt te staan, wordt zij overvraagd en raakt zij overbelast. Het netwerk raakt uiteindelijk zonder deze noodzakelijke ondersteuning opgebrand. Met uiteindelijk resultaat dat de jongeren weer op straat belanden en terug bij af zijn. De situatie is wel verslechterd, omdat ze weer een negatieve ervaring rijker zijn.

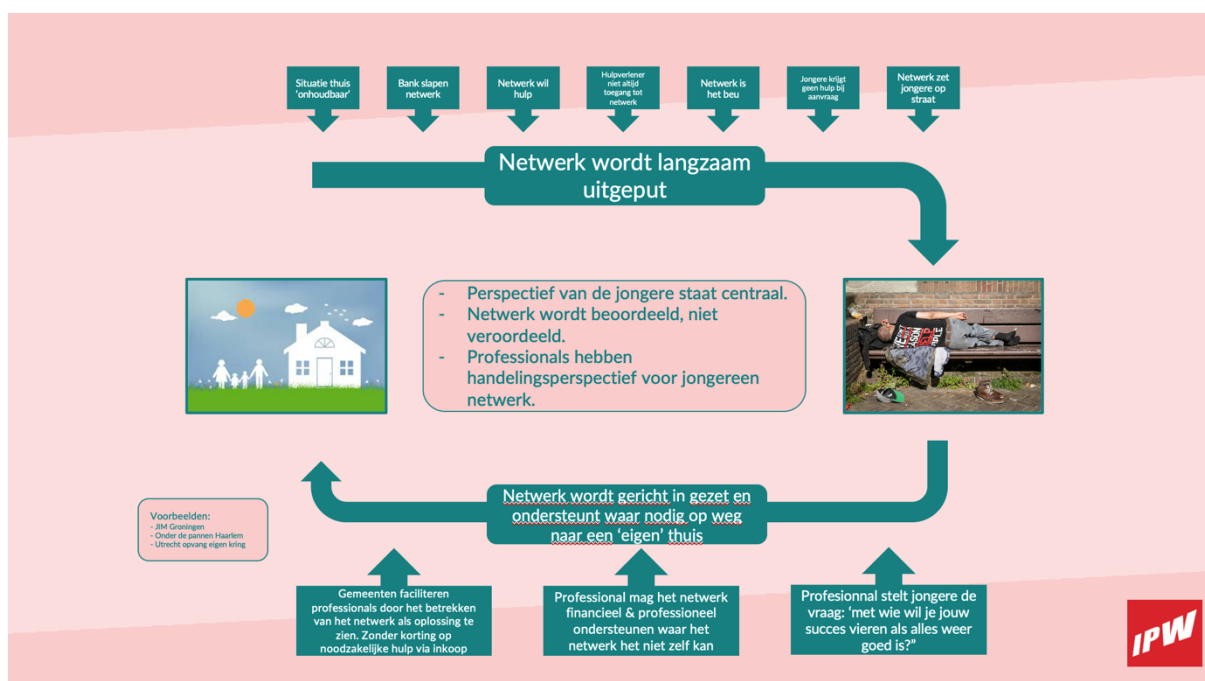
Uitgangspunten

Een netwerk kan van groot belang zijn voor de jongeren om hun perspectief te realiseren en ook om op sommige dingen (niet alles) terug te kunnen vallen als het even tegenzit in het vervolg van hun leven. Om dit te bereiken zijn er vier uitgangspunten:

1. Het netwerk moet alleen worden ingezet als het **bijdraagt aan het perspectief van de jongere.** Niet als easy way out om de zorg en ondersteuning af te schalen;
2. Het netwerk wordt **in overleg met de jongeren** actief gezocht. Dit kan het eigen netwerk zijn, maar ook een nieuw te creëren netwerk;
3. Betrokken sociaal professionals en aanbieders weten hoe dit te realiseren en gaan daarnaar handelen. Sociaal professionals **handelingsperspectief;**
4. **Gemeenten faciliteren aanbieders** via hun beleid en inkoopafspraken.

De praktijk en de oplossing

In de huidige praktijk worden de uitgangspunten vaak niet gebruikt. Geen bewuste onwil, maar veel meer een gebrek aan weten hoe. Zowel voor jongeren zelf, de sociaal professionals als het netwerk en de gemeenten. Jongeren doorlopen daarom een proces zoals hieronder in de afbeelding geschetst. Het beste is dit te voorkomen en anders er zo vroeg mogelijk bij te zijn, zodat het proces omgekeerd kan worden.

Oplossingen voor sociaal professionals

1. Om het netwerk te identificeren:
 - a. In contact met jongeren niet direct vragen naar een netwerk, maar de vraag te stellen met wie zij hun succes willen delen als het straks beter gaat?;
 - b. Gebruik te maken van [de netwerkcirkel](#) in gesprek met de jongeren als hulpmiddel om het netwerk te identificeren.
2. Om het netwerk te ondersteunen:
 - a. De mogelijkheid om het netwerk zelf te begeleiden en anders een 'collega' professional te betrekken om het netwerk te laten ondersteunen;
 - b. De mogelijkheid waar nodig [gebruik te maken van mogelijkheden om het netwerk financieel te ondersteunen](#). Zoals op verzoek de kostendelersnorm buitenwerking te laten stellen en of een bijdrage in leefgeld e.d. te faciliteren.

Oplossingen voor jongeren

3. **Om het netwerk te herkennen:**
 - a. Hulp om het netwerk vast te stellen:
 - i. Wil het netwerk ze echt niet terug of is dit een inschatting van de jongeren zelf?
 - ii. Waren zij echt de oorzaak van de ontstane situatie en hoefden ze helemaal niet weg?
 - b. Hun eigen netwerk te mogen betrekken zolang dit bijdraagt aan hun perspectief en anders de kans dit toe te lichten in plaats van een oordeel van de sociaal professional;
4. **Weten dat hulp voor zichzelf en het netwerk bestaat:**
 - a. Informatie wordt opgenomen in voor jongere toegankelijke en vindbare informatie op een manier die voor hen begrijpelijk is.

Oplossingen voor het netwerk

5. **Om jongeren te helpen waar zij kunnen - en niets meer:**
 - a. Het netwerk mag aangeven waar hun mogelijkheden liggen. Bijvoorbeeld het bieden van een warme plek en dus een woonplek;
 - b. Professionele ondersteuning ontvangen;
6. **Een vast loket/aanspreekpunt**
 - a. Het netwerk kan zowel preventief als curatief informatie en hulpverzoeken indienen.

Oplossingen voor gemeenten

7. **Inkoopafspraken maken met aanbieders:**
 - a. Over het betrekken van het netwerk in de (deel)oplossing als dit bijdraagt aan het perspectief van de jongeren;
 - b. Voor ondersteuning van het netwerk;
 - c. Over het expliciet niet voorliggend zijn van zorg/ondersteuning of het netwerk.
8. **Financiële steun voor jongeren en het netwerk**
 - a. Beleid maken om de kostendelersnorm buitenwerking stellen voor netwerken die bijdragen aan het perspectief van jongeren;
 - b. Aanvullend leefgeld beschikbaar stellen voor netwerken om het financieel mogelijk te maken voor een netwerk om een bijdrage aan het perspectief van jongeren;
 - c. Inkomen verstrekken aan jongeren die intrekken bij een netwerk om hun perspectief te kunnen realiseren.

Succesfactoren

De nieuwe situaties die ontstaan, zullen voor veel partijen nieuw zijn. Daarom is het van belang om in de samenwerking tussen jongeren, professional en het netwerk vast te stellen wat nodig is om succes te behalen. Uit de praktijk zijn een aantal succesfactoren geïdentificeerd. Deze lijken vanzelfsprekend, echter zijn van belang voor alle partijen om op terug te grijpen als er onduidelijkheid lijkt te ontstaan en/of de samenwerking dreigt vast te lopen. De succesfactoren zijn:

- Perspectief van jongeren staat centraal;
- Netwerk wordt beoordeeld en niet veroordeeld;
- Professionals hebben handelingsperspectief voor de jongere en het netwerk.

Zodra er wordt gesproken over het **handelingsperspectief** is het belangrijk dat de professional een 'leerloket' heeft om eventuele belemmering om de jongeren en/of het netwerk te helpen kunnen worden neergelegd. Dit 'leerloket' kan in de vorm van leidinggevenden zijn, kwaliteitsmedewerkers of bijvoorbeeld collega professionals die veel ervaring hebben met het betrekken van het netwerk. Zolang het uit te voeren perspectiefplan instemming heeft van zowel de jongere, het netwerk en de professional wordt er handelingsperspectief gecreëerd door het 'leerloket'. Het leerloket heeft ook de rol om rode draden van de oorzaken van de belemmeringen te identificeren en hiervoor oplossingen aan te dragen c.q. te realiseren i.o.m. de gemeente.